

Testovanie 9 2019

Slovenský jazyk a slovenská literatúra

Výsledky a analýza priemernej úspešnosti testovaných žiakov základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským v jednotlivých testových úlohách

Slovenský jazyk a slovenská literatúra má podľa štátneho vzdelávacieho programu medzi vyučovacími jazykmi špecifické postavenie, pre žiakov s vyučovacím jazykom maďarským je druhým cieľovým jazykom. Učebný obsah, vzdelávacie štandardy aj vyučovacie metódy sú postavené na princípoch vyučovania cudzích jazykov, podstatou predmetu je teda komunikácia a funkčné využitie jazyka v bežnom živote.

Obsah učebného predmetu tvoria 3 **zložky**:

- **komunikácia a sloh** – je dominantnou, pretože komunikácia je cieľom, obsahom aj prostriedkom osvojovania si slovenského jazyka. Zahŕňa v sebe hovorenie, **počúvanie s porozumením**, **čítanie s porozumením** a tvorbu ústnych a písomných prejavov.
- **jazyková komunikácia** – je zameraná na osvojenie si a praktické využívanie jazykových prostriedkov (lexikálnych jednotiek a gramatických javov) potrebných na komunikáciu.
- **literárna komunikácia** zahrňujúca čítanie a interpretáciu slovenských literárnych textov.

Test zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry vychádzal zo Štátneho vzdelávacieho programu pre 2. stupeň základnej školy v Slovenskej republike, ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie. Overoval vedomosti, schopnosti a zručnosti žiakov pri výstupe z nižšieho sekundárneho vzdelávacieho stupňa s predpokladom pokročilej a vyššej úrovne ovládania slovenského jazyka. V tomto roku bol rozšírený o **otvorené úlohy** a novú časť – **počúvanie s porozumením**. Pozostával z 30 úloh (20 uzavretých a 10 otvorených) – 24 úloh sa viazalo na spoločné obsahy a 6 úloh bolo voľných. Na vypracovanie testu mali žiaci 70 minút.

Test mal 2 vzájomne ekvivalentné formy (A a B), bol zložený z nasledujúcich častí:

I. časť – Počúvanie s porozumením – obsahovala 2 nahrávky,

II. časť – Čítanie s porozumením, jazyková a literárna komunikácia – zostavená z 20 úloh, z ktorých 14 sa viazalo na 2 ukážky.

Test zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry (SJSL) riešilo 2 462 žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským (VJM) s celkovou úspešnosťou **63,1 %**. Testovania 9 sa tento rok okrem žiakov základných škôl po prvýkrát zúčastnili aj žiaci 4. ročníka gymnázií a stredných športových škôl s osemročným vzdelávacím programom. Z celkového počtu testovaných žiakov bolo z gymnázií 110 žiakov a zo základných škôl (ZŠ) **2 352 žiakov**, čo predstavuje 95,5 %. Všetci žiaci riešili test v papierovej forme. Žiaci **základných škôl** dosiahli samostatne úspešnosť **62,5 %**. Na základe koeficientu reliability ($r = 0,899$) môžeme konštatovať, že test dosiahol vysokú hodnotu spoľahlivosti.

Priemerná úspešnosť žiakov v jednotlivých zložkách bola nasledovná:

Zložka	Priemerná úspešnosť
Počúvanie s porozumením	66,0 %
Čítanie s porozumením	69,5 %
Jazyková komunikácia	56,7 %
Literárna komunikácia	58,9 %

V celoslovenskom meradle mali jednotlivé úlohy rozličné stupne náročnosti – podľa percentuálnej hodnoty obtiažnosti:

- veľmi ľahké: pri úspešnosti nad 80 %,
- ľahké: 60,1 – 80 %,
- stredne obtiažné: 40,1 – 60 %,
- obtiažné: 20,1 – 40 %.

Analýza úloh testovej formy A

I. časť testu obsahovala 2 nahrávky. Všetky úlohy vzťahujúce sa na nahrávky boli zamerané na **počúvanie s porozumením**, ktoré má ako súčasť zložky komunikácia a sloh kľúčové postavenie pri osvojovaní si cudzieho jazyka. Úlohy boli rôznorodej kognitívnej náročnosti – overovali schopnosti žiakov porozumieť, interpretovať a reprodukovať ústne texty, prejavy.

1. nahrávka: Rozhovor s autorkou kníh pre deti a mládež Gabrielou Futovou, na nahrávku sa vzťahujú úlohy **01 – 05**.

V 1. nahrávke si žiaci vypočuli rozhovor moderátorky s Gabrielou Futovou, známou spisovateľkou pre deti a mládež. Nahrávka mala formu interview, bola prispôsobená úrovni ovládania slovenského jazyka testovaných žiakov.

01. Gabriela Futová

- A začala písať detské knihy, lebo sa v knižnici nudila.
- B nikdy nemyslela na to, že bude slávna spisovateľka.
- C je úspešná maliarka a ilustruje knihy pre deti a mládež.
- D pri písaní svojich kníh čerpá témy z každodenného života.

Úloha **01** bola uzavretá s výberom jednej správnej odpovede zo štyroch možností. Zaradili sme ju do kognitívnej úrovne analýzy s využitím **konceptuálnych poznatkov**, ktoré predpokladajú pochopenie vzájomnej spojitosti medzi jednotlivými informáciami. Úloha testovala schopnosť žiakov vyvodiť súvislosti z počutého textu, pričom vyžadovala využitie náročnejších myšlienkových operácií. Správnu odpoveď uviedlo **48,6 %** testovaných žiakov ZŠ, čo znamená, že bola pre testovanú populáciu stredne obťažná. Schopnosť žiakov vyvodiť súvislosti na základe počutých informácií je na primeranej úrovni.

02. Ktoré tvrdenie je pravdivé podľa nahrávky?

- A Podľa Futovej sa deti chcú dať uniesť príhodami, ktoré práve čítajú.
- B Autorka hovorila aj o tom, čo práve pripravuje pre svojich čitateľov.
- C V súčasnosti deti vôbec nečítajú, majú radšej filmy a počítačové hry.
- D Na Slovensku zorganizujú na budúci rok medzinárodný knižný veľtrh.

Úloha **02**, rovnako ako predošlá, testovala schopnosť žiakov vyvodiť súvislosti z počutého textu na rovnakej kognitívnej úrovni. S úspešnosťou **53,6 %** ju taktiež zaraďujeme medzi stredne obťažné, zároveň sa nám potvrdzuje skutočnosť, že testovaní žiaci majú schopnosť vyvodzovať súvislosti z počutého textu na primeranej úrovni.

03. Ktorý z nasledujúcich spisovateľov nebo spomenutý v nahrávke?

- A Daniel Hevier
- B Ján Uličiansky
- C Jozef Pavlovič
- D Roman Brat

Vyvodenie informácie z počutého textu s nižšou kognitívnou náročnosťou bolo potrebné v úlohe **03**. Žiaci mali identifikovať, ktorá informácia v nahrávke nezaznela. Úloha s úspešnosťou **81,2 %** bola pre žiakov veľmi ľahká.

04. Pre koho píše Gabriela Futová?

pre deti a mládež

Úloha **04** bola otvorená s tvorbou krátkej odpovede, zaradená do kognitívnej úrovne porozumenia s využitím faktických poznatkov. Overovala schopnosť žiakov zachytiť v počutom texte elementárnu informáciu. Požadovaná informácia zaznela v nahrávke v rôznych obmenách niekoľkokrát, zároveň bola súčasťou nadpisu v teste. Nižšia kognitívna náročnosť sa odrazila aj na úspešnosti – **83,4 %**, úloha bola veľmi ľahká.

05. Dokončite vetu, aby bola pravdivá podľa nahrávky.

Na Slovensku je v súčasnosti nielen veľa šikovných spisovateľov, ale aj mnoho nadaných

ilustrátorov

V otvorenej úlohe **05** s tvorbou krátkej odpovede, ktorá vyžadovala od žiakov rovnaké schopnosti ako predchádzajúca, bola úspešnosť výrazne nižšia – **48,0 %**, úloha bola stredne obťažná. Požadovaná informácia sa nachádzala v závere nahrávky, zároveň jej zachytenie vyžadovalo od žiakov rozsiahlejšiu slovnú zásobu, pretože v zadaní boli použité synonymné výrazy. Predpokladáme, že práve tieto skutočnosti odôvodňujú fakt, že až tretina testovaných žiakov na úlohu vôbec neodpovedala, informáciu v nahrávke nepostrehla.

2. nahrávka: Viac ako len čerstvé – zelenina pre každého, na nahrávku sa vzťahujú úlohy **06 – 10**.

Východiskom 2. nahrávky bol súvislý populárno-náučný text, ktorý mal svojím zameraním na zdravý životný štýl súčasne výchovný rozmer. Nahrávka primerane veku i jazykovej úrovni žiakov rozoberala rôzne formy uchovávanía zeleniny v priebehu roka a mieru ich prínosu pre zdravie človeka.

06. Z nahrávky vyplýva, že

- A v súčasnosti je u nás dostupná iba konzervovaná a mrazená zelenina.
- B najhodnotnejšia z hľadiska výživy je jednoznačne čerstvá zelenina.
- C každá zelenina zostáva plnohodnotná v chladničke dva mesiace.
- D zelenina zakúpená vo veľkopredajni je nevhodná na konzumáciu.

Úloha **06** bola náročnej kognitívnej úrovne – vyžadovala od žiakov analýzu celej nahrávky, skombinovanie viacerých počutých informácií a pochopenie širších súvislostí medzi nimi. Správnu odpoveď uviedlo **66,4 %** testovaných žiakov základných škôl, úloha bola pre testovanú populáciu ľahká. Žiaci preukázali dobré zručnosti v práci s informáciami, ich vysvetlením s ohľadom na celkový text a vyvodením súvislostí.

07. Keď si kupujeme zeleninu, prihliadame najmä na jej

- A cenu.
- B farbu.
- C množstvo.
- D čerstvosť.

Faktické poznatky predstavujú základnú znalostnú dimenziu, ktorú musia žiaci ovládať, aby boli schopní s textom ďalej pracovať. Pri úlohách zisťujúcich faktické poznatky je postačujúce, aby si žiak danú informáciu zapamätal a následne z pamäti vybavil. V úlohe **07** mali žiaci identifikovať informáciu, ktorá bola explicitne uvedená v texte. Úloha bola pre žiakov veľmi ľahká, s úspešnosťou **85,7 %** celkovo **najľahšia** v tohtoročnom teste. Žiaci preukázali schopnosť bez problémov porozumieť jednoznačným faktom vysloveným v nahrávke.

08. Kým zeleninu po zbere dopravlia do obchodov,

- A stratí svoju farbu.
- B skúmajú jej textúru.
- C ubehne nejaký čas.
- D držia ju v mrazničke.

V úlohe **08** mali žiaci zachytiť faktický poznatok explicitne uvedený v texte. V porovnaní s úlohou 07 bola na kognitívne vyššej úrovni. Bolo potrebné, aby žiaci pochopili súvislosti medzi faktickou informáciou a kontextom. Správnu odpoveď uviedlo **67,3 %**, úloha bola pre testovanú populáciu ľahká. Žiaci vedeli z kontextu vyvodiť súvislosti medzi informáciami.

09. Hrášok už za dva dni môže stratiť značnú časť obsahu

vitamínu C

10. Doplníte vetu, aby bola pravdivá podľa nahrávky.

V zimnom období je čerstvá zelenina zo záhrady nedostupná, avšak môžeme kúpiť mrazenú

*alebo **sterilizovanú** zeleninu.*

I. časť testu zameraná na počúvanie s porozumením obsahovala 10 úloh, z toho 4 otvorené, vyžadujúce si krátku odpoveď. Po druhom vypočutí nahrávky mali žiaci ešte minútu na to, aby dokončili prácu s úlohami. Posledné úlohy 9 a 10 uzatvárali I. časť testu. Tieto neboli dosiahnuté takmer u 10 % testovaných žiakov. Nedosiahnuté úlohy sú také, po ktorých žiak už pre nedostatok času neriešil žiadnu z nasledujúcich úloh. Obe úlohy vyžadujúce krátku odpoveď boli zaradené do dimenzie na úrovni faktických poznatkov, teda bolo potrebné zapamätať si informáciu vypovedanú v nahrávke.

Úloha **09** požadovala od žiakov schopnosť zachytiť informáciu v počutom texte. **63,2 %** žiakov odpovedalo správne, úloha bola ľahká.

V úlohe **10** mali žiaci doplniť do vety informáciu z nahrávky tak, aby bolo tvrdenie pravdivé. Overovaná bola schopnosť žiakov vyvodiť záver z informácií v nahrávke. Správnu odpoveď uviedlo **58,3 %**, úloha bola pre testovanú populáciu stredne obťažná. Posledná úloha mala u žiakov, ktorí ju vyriešili (t. j. uviedli odpoveď), vysokú rozlišovaciu schopnosť – dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov, teda najviac úspešných od najmenej úspešných.

II. časť testu obsahovala 2 ukážky, na ktoré sa viazalo 14 úloh (8 na čítanie s porozumením). Posledných 6 úloh bolo voľných, pričom súčasťou niektorých zadaní boli aj kratšie texty.

Úlohy zamerané na **čítanie s porozumením**, ktoré je spolu s počúvaním s porozumením súčasťou zložky komunikácia a sloh, dominantnej pri vyučovaní cudzích jazykov, overovali rovnako na rôznych kognitívnych úrovniach schopnosti žiakov porozumieť, interpretovať a reprodukovať texty, v tomto prípade písomné. Kompetencia čítať s porozumením má dosah na každodenný život žiaka, prostredníctvom nej si môže prehľbovať svoje vedomosti – na to mu nestačí len vedieť čítať, ale musí porozumieť obsahu.

Súčasťou zložky **jazyková komunikácia** sú úlohy overujúce schopnosť využívať jazykové prostriedky, správne sa vyjadrovať po slovensky či vhodne vyberať slová. Nie sú od ostatných častí testu izolované, práve naopak, tvoria jeho integrálnu súčasť – vyžadujú od žiakov prácu s textom, často sa prelínajú s ostatnými zložkami predmetu.

Literárna komunikácia zahŕňa čítanie a interpretáciu slovenských literárnych textov. Úlohy overujú schopnosť analýzy literárnych textov, vedomosti z oblasti literárnych druhov a žánrov. Súčasne žiaci využívajú mnohé zručnosti získané v predmete maďarský jazyk a literatúra.

Ukážka 1, na ukážku sa vzťahujú úlohy **11 – 17**.

Ukážka 1

Mačka divá

Mačka divá dnes žije v hustých lesoch juhovýchodnej Európy, v Poľsku, Maďarsku a na celom Balkáne. U nás žije na celom území asi 900 jedincov. Dosahuje hmotnosť okolo 5 kg.

Žije samotársky, niekedy aj v páre. Cez deň odpočíva v opustených líščích norách alebo v hustých krovinách. Rada sa vyhrieva na slnku, hlavne v lete a na jeseň. Na lov vychádza za večerného šera a za ranného brieždenia, no v lete ju môžeme stretnúť po celý deň.

Pri love jej pomáha výborný sluch i zrak. Vidí rovnako dobre za slnečného svetla, ako aj za tmy. V daždivých sychravých dňoch však z úkrytu ani nevychádza, lebo nemá rada vlhké prostredie. Jej hlavnou potravinovou zložkou sú myši a hraboše.

Po 9 týždňoch mačka vrhá v pelechu 3 – 5 mačiatok bledej farby. Oči sa im otvárajú po 10 dňoch. Matka ich dojčí asi 4 týždne a potom ich už učí loviť. Ak ich niekto v brlohu vyruší, mačka hneď preniesie mačiatka na iné miesto. Mláďatá sú veľmi hravé a mačka ich zvoláva krátkym mraučaním. Rýchle rastú a po 4 mesiacoch sa osamostatňujú.

Mačka divá je veľmi opatrná, aj pri najmenšom zvuku sa vťahuje do úkrytu, preto sa s ňou človek v prírode len zriedka stretne. Jej najväčším nepriateľom je rys, liška a výr.

Ukážka 1 patrí medzi súvislé vecné texty. Odborný opis mačky divej je primeraný veku i jazykovej úrovni žiakov.

11. Z ukážky vyplýva, že mačka divá

- A** žije aj na Slovensku.
- B** sa rada prechádza aj keď prší.
- C** cez deň nikdy nevychádza z nory.
- D** má lepší zrak ako sluch.

12. Ktoré tvrdenie nevyplýva z ukážky?

- A** Malé mačiatka od prvého dňa dobre vidia.
- B** Mačiatka sa veľmi rady hrajú.
- C** Mačka v ohrození presťahuje mačiatka.
- D** Mláďatá sa začnú učiť loviť po mesiaci.

Úlohy 11 a 12 testovali čítanie s porozumením, obe sme zaradili do dimenzie na úrovni konceptuálnych poznatkov, žiaci mali vyvodiť súvislosti z textu. V úlohe **11**, v ktorej mali na kognitívne vyššej úrovni – analýzou celej ukážky s dôrazom na vzťahy v texte – určiť, ktoré tvrdenie o mačke dievčej z ukážky vyplýva, dosiahli úspešnosť **60,3 %**. Úloha **12**, zaradená do kognitívnej úrovne porozumenia, bola **formulovaná záporne** – žiaci úlohu zvládli na primeranej úrovni s úspešnosťou **66,8 %**. Obe úlohy boli ľahké.

Nasledovné úlohy 13, 14, 15 patrili do zložky **jazyková komunikácia**:

13. V ktorej možnosti sú len vybrané slová?

- A** vychádza, tmy, vyruší
- B** výr, hustých, vyskytnú
- C** úkryt, sychravých, rýchle
- D** vyše, týždňoch, rys

Úloha **13** overovala schopnosť aplikácie faktických vedomostí o vybraných slovách. Žiaci mali identifikovať, ktorá z možností obsahuje len vybrané slová. Museli poznať obojaké spoluhlásky, zároveň si uvedomiť, že tieto sa (s výnimkou predpony vy-) nachádzajú v koreni slov, bolo teda potrebné odlišiť ypsilon vo vybranom slove od ypsilonu v gramatickej prípone. V distraktore A bolo treba vylúčiť slovo *tmy*, kde bolo –y ohýbacou príponou genitívu ženského rodu podstatného mena skloňovaného podľa vzoru žena. V distraktore B to bolo slovo *hustých* – ypsilon po tvrdej spoluhláske, zároveň v ohýbacej prípone prídavného mena skloňovaného podľa vzoru pekný. V distraktore C slovo *týždňoch* – ypsilon po tvrdej spoluhláske. Správnu odpoveď uviedlo **62,5 %** žiakov z celkovej testovanej populácie, úloha bola pre nich ľahká.

14. Slovo *večerného* je tvorené

- A odvodzovaním pomocou predpony.
- B odvodzovaním pomocou prípony.
- C skracovaním.
- D skladaním.

V úlohe **14** mali žiaci určiť slovotvorný postup, ktorým vzniklo slovo z ukážky. Museli si uvedomiť, že sa jedná o prídavné meno *večerný*, odvodené príponou – *ný* od podstatného mena *večer*. Úlohu sme zaradili do kognitívnej úrovne aplikácie s využitím faktických poznatkov. Správnu odpoveď uviedlo **60,6 %** žiakov, úloha bola ľahká.

15. Žije *samotársky*, niekedy aj v páre.
Slovný druh podčiarknutého slova v uvedenej vete je

- A prídavné meno.
- B príslovka.
- C podstatné meno.
- D sloveso.

Úloha **15** bola aplikačná s využitím faktických poznatkov, žiaci však museli identifikovať správnu odpoveď (určiť slovný druh) v kontexte celej vety. Najťažšie bolo odlíšenie správnej odpovede od distraktora A – slovo *samotársky* môže byť v inom kontexte prídavným menom, nakoľko sa tu uplatňuje pravidlo o rytmickej krátosti. Testovaní žiaci dosiahli úspešnosť **48,1 %**, úloha bola stredne obťažná. V edukačnom procese odporúčame neustále viesť žiakov k tomu, aby pracovali s celou vetou, nie s každým slovom izolovane.

16. Doplňte do nasledujúcej vety chýbajúce slovo podľa ukážky.

Mačiatka sa narodila po deviatich týždňoch.

17. Koľko váži približne mačka divá podľa ukážky?

5 kg

Otvorené úlohy **16** a **17** overovali zložku čítanie s porozumením na úrovni konceptuálnych poznatkov. V oboch úlohách mali žiaci vyhľadať v texte číselný údaj. Odpoveď na úlohu **16** bola v texte explicitne vyjadrená, nevyžadovala od žiakov zapojenie vyšších myšlienkových operácií, čo nám potvrdila aj dosiahnutá úspešnosť **82,9 %**, bola teda veľmi ľahká. Opytovacie zámeno *koľko* v úlohe **17** podnietilo žiakov k zápisu číselného údaja, nie všetci však rozumeli celej otázke, tak sa v odpovedových hárkoch vyskytli aj nasledovné nesprávne odpovede (iné číselné údaje z ukážky): 3 – 5 (*mačiatok*); 900; 4 (*týždne*). Celkovo však žiaci zvládli úlohu na primeranej úrovni s úspešnosťou **69,4 %**, úloha bola ľahká.

Ukážka 2, na ukážku sa vzťahujú úlohy **18 – 24**.

Ukážka 2

Púpavka bez mobilu

Z domu chodím ako posledná. Aj dnes ráno som dvakrát otočila kľúčom v zámke a pre istotu stlačila kľučku, aby som sa presvedčila, či som naozaj zamkla, a vybrala som sa do toho ukrutného nečasu. Vonku hrozne lialo a fúkal silný vietor. Kým som prišla na zastávku, bola som mokrá ako myš, a to som mala daždník. Našťastie električka prišla hneď a bolo v nej príjemne teplo. Teplo, ale sme natlačení ako sardinky, pomyslela som si a hľadala som vhodné miesto, kde by som sa postavila. Dvadsať minút som pretrpela a potom šup ho zasa do dažďa.

Blížila som sa ku škole a tešila ma predstava, že si vyzujem mokré topánky a vyzlečiem premočenú bundu. Rýchle biele auto ma ošpliechalo od hlavy po päty. Nepreháňam. Vyzerala som, akoby som práve vyšla z bazéna, a nie z električky. Auto zastalo tesne pred vchodom do školy a vystúpilo z neho dievča, ktoré som nepoznala. Dokonale upravená, oblečená, hodila na mňa ľútostivý pohľad a bežala pomedzi dažďové kvapky, aby náhodou nezmokla. Stretli sme sa v šatni. Bola som naštvaná, veď to bolo jej auto, čo ma osprchovalo! Potrebovala som sa prezliecť. Vo vrecúšku na telesnú som hľadala okrem teplákov aj tričko, ale nenašla som ho.

„Prepáč, mrzí ma to,“ prihovorila sa mi. „To môj otec, ponáhlal sa na dôležité stretnutie,“ vysvetľovala a podávala mi žlté tričko,“ obleč si ho a môžeš si ho aj nechať.

Ukážka 2 je súvislým umeleckým textom – prozaickým, primeraná veku i jazykovej úrovni žiakov.

18. Text ukážky je

- A prozaický.
- B lyrický.
- C lyricko-epický.
- D dramatický.

Úloha **18** patrila do zložky literárna komunikácia, na úrovni analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov overovala schopnosť žiakov rozobrať text po formálnej i obsahovej stránke a na základe toho ho správne zaradiť. Rozbor textu, najmä po obsahovej stránke, patrí k úlohám náročným – žiaci museli identifikovať v ukážke epické znaky, zároveň potvrdiť neprítomnosť lyrických a dramatických prvkov. S úspešnosťou **54,8 %** bola pre nich úloha stredne obtiažná.

19. Z ukážky vyplýva, že hrdinka príbehu

- A darovala spolužiačke farebné tričko.
- B v dopravnom prostriedku si sadla vedľa známej.
- C i keď mala daždník, prišla do školy úplne mokrá.
- D do školy chodila stále upravená a pekne oblečená.

Úloha 19 overovala čítanie s porozumením, zaradili sme ju do kognitívnej úrovne analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov. Úlohou žiakov bolo vyvodit' si informáciu, teda vybrať správne riešenie zo 4 možností, na základe analýzy celej ukážky a súvislostí z textu. Úloha s úspešnosťou **63,7 %** bola ľahká. Schopnosť žiakov porozumieť jednotlivým informáciám v texte, vzájomne ich porovnať a následne vyvodit' záver je na dobrej úrovni.

20. Ktorý slovný druh sa nenachádza v prvej vete ukážky?

- A sloveso
- B zámeno
- C predložka
- D spojka

Úloha 20 zo zložky jazyková komunikácia overovala schopnosť aplikácie faktických vedomostí o slovných druhoch, bola formulovaná záporne. Žiaci mali identifikovať v kontexte celej vety, ktorý zo slovných druhov sa v nej nenachádza. V prípade izolovaného určovania jednotlivých slov vety mohli žiaci nesprávne voliť distraktor D, keď spojku ako nesprávne určili ako opytovacie zámeno. Správnu odpoveď uviedlo **53 %** žiakov z celkovej testovanej populácie, úloha bola pre nich stredne obťažná.

21. Podčiarknuté slovo v ukážke nemôžeme nahradiť slovom

- A nahnevaná.
- B nazlostená.
- C najedovaná.
- D namyslená.

Do jazykovej komunikácie sme zaradili aj úlohu 21, prepojenú však úzko s čítaním s porozumením – na kognitívnej úrovni analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov. V záporne formulovanej úlohe žiaci prepájali vedomosti o synonymách z lexikálnej roviny jazyka so zručnosťami pochopiť význam citovo zafarbeného slova *naštvaný* v širšom kontexte. Úloha si vyžadovala bohatšiu slovnú zásobu, poznanie expresívnych výrazov, z toho dôvodu aj úspešnosť – **50,9 %**, bola na úrovni priemeru, úloha bola stredne obťažná.

22. Slovné spojenie *bola som mokrá ako myš* je

- A** prirovnanie.
- B** pranostika.
- C** hádanka.
- D** príslovie.

Úloha **22** bola zameraná na čítanie s porozumením s využitím vedomostí z literatúry, zaradená do kognitívnej úrovne analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov. Žiaci mali preukázať nielen schopnosť porozumieť frazeologizmu, čo je vo vyučovaní cudzích jazykov náročné, museli zároveň vedieť identifikovať aj druh frazeologizmu. Žiaci úlohu zvládli na dobrej úrovni s úspešnosťou **72,6 %**. Úloha bola pre nich ľahká.

23. Koľko trvala cesta dopravným prostriedkom?

dvadsať minút

Posledná, overujúca čítanie s porozumením, bola úloha **23**, v porovnaní s predchádzajúcou úlohou však mala nižšiu kognitívnu náročnosť – porozumenie s využitím faktických poznatkov. Žiaci mali na základe pochopenia textu vyvodiť informáciu explicitne uvedenú v ukážke. Predpokladali sme, že úspešnosť bude v porovnaní s úlohou 22 vyššia. S úspešnosťou **70,1 %**, bola úloha ľahká, ale prekvapivo na rovnakej úrovni. Zaujímavé je aj zistenie, že takmer pätina testovaných žiakov danú úlohu vynechala, neuviedla žiadnu odpoveď.

Vo všeobecnosti žiaci základných škôl zvládli v teste **čítanie s porozumením** na dobrej úrovni – s celkovou úspešnosťou **69,5 %**. Preukázali zručnosti v práci s textom, schopnosť získať informácie, porozumieť im a pochopiť súvislosti medzi nimi.

24. Slovo *osprchovalo* rozdeľte na slabiky.

o-spr-cho-va-lo

Úloha **24**, overujúca zvukovú stránku zložky jazyková komunikácia, bola aplikačná s využitím faktických poznatkov. Žiaci mali rozdeliť na slabiky slovo z ukážky. Predpokladom správnej odpovede bolo ovládanie pojmu slabika, poznanie princípov delenia slov v slovenčine. Najfrekvencovanejšou nesprávnou bola nasledovná odpoveď: *os-pr-cho-va-lo*. Žiaci rozdelili slovo nesprávne, na rozhraní slabík, pričom nebrali do úvahy rozhranie morfému (t. j. významové časti slova), na základe ktorého mali oddeliť jednoslabičnú predponovú morfému *o-*. Ojedinele sa vyskytli nesprávne odpovede, kde hlásku *r* neklasifikovali ako slabikotvornú a pripojili ju k jednej zo susedných slabík – *ospr-cho-va-lo/os-prcho-va-lo*. Slabikový rozbor slova bol pre žiakov základných škôl náročný, s úspešnosťou **39,8 %** bola úloha obťažná, **najťažšia** v teste. Pri preberaní delenia slov na slabiky je potrebné žiakom zdôrazňovať, že významové členenie (slabičné predpony a slovotvorné prípony)

sa uprednostňuje pred zvukovým členením, t. j. delením na rozhraní slabík ako najmenších rytmických jednotiek.

Úlohy 25 – 30 sú **bez spoločného obsahu**.

25. Ktorý umelecký jazykový prostriedok predstavujú slová *slovníčky, kútik*?

- A metaforu
- B prirovnanie
- C zdrobneninu
- D personifikáciu

Úloha 25 bola zameraná na zložku literárna komunikácia na úrovni analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov. Žiaci mali preukázať schopnosť určiť umelecké jazykové prostriedky na základe analýzy jednotlivých literárnych pojmov. Správnu odpoveď uviedlo **62,1 %** žiakov z celkovej testovanej populácie, úloha bola ľahká.

26. Z nasledujúcej vety vypíšte násobnú číslovku.

*Ubytovanie je zabezpečené v štvorlôžkových izbách
na sedem nocí so stravovaním päťkrát denne.*

päťkrát

V aplikačnej úlohe 26 zo zložky jazyková komunikácia mali žiaci na úrovni faktických poznatkov identifikovať vo vete násobnú číslovku. Predpokladom správnej odpovede bola vedomosť žiakov o číslovkách a ich schopnosť rozlíšiť číslovku od prídavného mena (*štvorlôžkových*), zároveň poznať rozdiel medzi násobnými a základnými číslovkami (*sedem* – najčastejšie uvádzaná nesprávna odpoveď). Žiaci úlohu zvládli s úspešnosťou **61,2 %**, úloha bola ľahká.

27. Epické dielo, ktoré má krátky dej a málo postáv, je

- A román.
- B báseň.
- C dráma.
- D novela.

V úloha 27, zameranej na zložku literárna komunikácia, mali žiaci prepojiť vedomosti z maďarského jazyka a literatúry a preukázať poznatky o literárnych pojmoch, konkrétne o epických žánroch. Správnu odpoveď uviedlo **58,4 %** žiakov z celkovej testovanej populácie, úloha bola stredne obtiažná.

28. Napíšte prvý stupeň prídavného mena *najväčší*.

veľký

Otvorená úloha **28** bola zameraná na zložku jazyková komunikácia na úrovni aplikácie s využitím faktických poznatkov. Prídavné meno *najväčší* s nepravidelným stupňovaním mali dať žiaci zo superlatívu do pozitívu, čiže do 1. stupňa. Úloha bola pre testovaných žiakov ľahká, dosiahli úspešnosť **67 %**. U žiakov, ktorí ju vyriešili, mala vysokú rozlišovaciu schopnosť – dokázala citlivo rozlíšiť jednotlivé výkonnostné skupiny žiakov. Z nesprávnych odpovedí sa frekventovanejšie vyskytovali: *väčší* (komparatív), *najmenší* (antonymum), *najväčšia/najväčšie* (v inom rode). V tejto úlohe bola neriešenosť, t. j. žiaci, ktorí neuviedli žiadnu odpoveď, takmer **14 %** – pri otvorených úlohách s krátkou odpoveďou sme to predpokladali vzhľadom na to, že nemali možnosť výberu ako pri úlohách uzavretých.

29. Ktorý druh rýmu použil básnik v nasledujúcej strofe?

*Spomienky vo mne tíško driemu
iste to dobre poznáte,
mám presne takú istú trému
ako pri prvom diktáte.*

- A združený
- B obkročný
- C striedavý
- D prerývaný

Úloha **29** bola zameraná na zložku literárna komunikácia na úrovni analýzy s využitím konceptuálnych poznatkov. Žiaci mali preukázať schopnosť poznať druhy rýmu a správne ho určiť v krátkej ukážke. Správnu odpoveď uviedlo **60,6 %** žiakov, úloha bola ľahká.

30. Ktoré slovo nie je tvarom neplnovýznamového slovesa *byť*?

- A som
- B sú
- C boli
- D bijú

Posledná úloha preverovala na aplikačnej úrovni faktickú vedomosť žiakov z morfolologickej roviny jazyka. V záporne formulovanej úlohe mali žiaci identifikovať jednotlivé tvary slovesa *byť* – vo význame existovať. Distraktory obsahovali vyčasované sloveso v singulári i pluráli, v prítomnom aj minulom čase. Správna odpoveď bola tvarom slovesa *biť* – vo význame udierať. Predpokladom úspešného vyriešenia úlohy bola aj vedomosť o vybraných slovách a schopnosť rozlíšiť význam týchto dvoch rovnozvučných slovies. Správnu odpoveď uviedlo **67,2 %** žiakov základných škôl, úloha bola ľahká.

Prehľadná tabuľka obtiažnosti položiek

Číslo testovej úlohy	Zameranie úloh	Testovaná zručnosť	Hodnota obtiažnosti v %	Miera obtiažnosti
01.	1	Vyvodenie súvislostí z počutého textu	48,6	stredne obtiažná
02.	1	Vyvodenie súvislostí z počutého textu	53,6	stredne obtiažná
03.	1	Vyvodenie informácie z počutého textu	81,2	veľmi ľahká
04.	1	Zachytenie informácie v počutom texte	83,4	veľmi ľahká
05.	1	Zachytenie informácie v počutom texte	48,0	stredne obtiažná
06.	1	Vyvodenie súvislostí z počutého textu	66,4	ľahká
07.	1	Vyvodenie informácie z počutého textu	85,7	veľmi ľahká
08.	1	Zachytenie informácie v počutom texte	67,3	ľahká
09.	1	Zachytenie informácie v počutom texte	63,2	ľahká
10.	1	Vyvodenie informácie z počutého textu	58,3	stredne obtiažná
11.	2	Vyvodenie súvislostí z textu	60,3	ľahká
12.	2	Vyvodenie súvislostí z textu	66,8	ľahká
13.	3	Identifikácia vybraných slov	62,5	ľahká
14.	3	Určenie spôsobu tvorenia slov	60,6	ľahká
15.	3	Určenie slovného druhu – príslovky	48,1	stredne obtiažná
16.	2	Vyvodenie informácie z textu	82,9	veľmi ľahká
17.	2	Vyhľadanie informácie v texte	69,4	ľahká
18.	4	Určenie druhu literárneho textu	54,8	stredne obtiažná
19.	2	Vyvodenie informácie z textu	63,7	ľahká
20.	3	Určenie slovných druhov	53,0	stredne obtiažná
21.	3	Analýza textu z lexikálneho hľadiska	50,9	stredne obtiažná
22.	2	Analýza a identifikácia frazeologizmu	72,6	ľahká
23.	2	Vyvodenie informácie z textu	70,1	ľahká
24.	3	Rozdeľovanie slov na slabiky	39,8	obtiazna
25.	4	Určenie umeleckého prostriedku – zdobneniny	62,1	ľahká
26.	3	Identifikácia násobnej číslovky	61,2	ľahká
27.	4	Analýza poznatkov o epických žánroch	58,4	stredne obtiažná
28.	3	Stupňovanie prídavných mien	67,0	ľahká
29.	4	Určenie druhu rýmu	60,6	ľahká
30.	3	Identifikácia tvarov slovesa byť	67,2	ľahká

Vysvetlivky:

- Zameranie úloh – 1 počúvanie s porozumením
 2 čítanie s porozumením
 3 jazyková komunikácia
 4 literárna komunikácia